

Otwarty Dostęp do publikacji naukowych

Open Access - korzyści dla Autora

- ▶ Darmowy dostęp do wysokiej jakości treści i danych naukowych;
- ▶ Zwiększenie widoczności dorobku naukowego;
- ▶ Łatwy i szybki dostęp do artykułów;
- ▶ Ułatwienie badań interdyscyplinarnych;
- ▶ Potencjalne zwiększenie liczby cytowań i oddziaływania publikacji;
- ▶ Rozpoznawalność i budowanie własnego wizerunku naukowego;
- ▶ Możliwość nawiązania nowych kontaktów i współpracy, łatwiejsza komunikacja naukowa;
- ▶ Łatwiejsze znajdowanie źródeł finansowania;
- ▶ Wspieranie krajów rozwijających się.

Open Access - korzyści dla Uniwersytetu

- ▶ Lepsza widoczność w rankingach;
- ▶ Fundament budowania, wzmocnienia i utrzymywania rozpoznawalności oraz renomy uczelni;
- ▶ Zwiększenie i ułatwienie możliwości współpracy z innymi instytucjami, również spoza obszaru nauki (np. przedsiębiorstwami);
- ▶ Promocja uczelni i instytucji finansujących;
- ▶ Wspieranie edukacji studentów przez otwarty dostęp do zasobów edukacyjnych;
- ▶ Łatwe wdrożenie systemów kontroli potencjalnych plagiatów;
- ▶ Długoterminowa archiwizacja dorobku naukowego uczelni;
- ▶ Przechowywanie metadanych.

Open Access - korzyści dla Uniwersytetu

- ▶ Łatwiejsza ewaluacja i zarządzanie zasobami powstałymi w instytucji;
- ▶ Monitorowanie i wspomaganie oceny zakresu oraz jakości prowadzonych badań;
- ▶ Wpływ na wyznaczanie trendów i nowych kierunków naukowo-badawczych;
- ▶ Efektywniejsza i szersza współpraca z instytucjami o podobnym profilu i zakresie badań;
- ▶ Wzrost postępu i innowacyjności w nauce, przemyśle i gospodarce;
- ▶ Popularyzacja osiągnięć nauki wśród obywateli i włączanie nienaukowców, wolontariuszy w proces naukowy.

Otwarty Dostęp nowoczesne technologie

- ▶ Szybki i ciągły rozwój nowoczesnych technologii odgrywa istotną rolę w **otwieraniu zasobów wiedzy**, stwarzając nowe możliwości dla wyników badań i publikacji naukowych.

Otwarty Dostęp

- ▶ Otwarty dostęp (*Open Access*) to bezpłatny dostęp do pełnych treści recenzowanych publikacji naukowych w publicznym Internecie bez barier prawnych i technicznych, w tym bez konieczności logowania się.
- ▶ Otwartość publikacji naukowych i wyników badań polega na udostępnieniu treści i danych w wersji cyfrowej bez barier prawnych, technicznych czy ekonomicznych ograniczających możliwość ich wykorzystania.
- ▶ Publikowanie otwarte oznacza zatem udostępnienie treści i wyników badań w Internecie z zapewnieniem użytkownikom określonych swobód.
- ▶ Otwartość wyników badań i publikacji naukowych przynosi korzyści zarówno instytucjom, jak i całemu społeczeństwu, ułatwia tworzenie idei, nowych rozwiązań, aktualizację i współtworzenie wiedzy.

Otwarty Dostęp - definiowanie

- ▶ „Przez „otwarty dostęp” rozumiemy dostępność treści za darmo i w publicznym Internecie, co pozwala każdemu czytać, ściągać, kopiować, rozprowadzać, drukować, przeszukiwać, zamieszczać odnośniki do pełnych wersji tekstów, indeksować, przekazywać jako dane do oprogramowania oraz używać w dowolnym innym, zgodnym z prawem celu – bez barier finansowych, prawnych czy technicznych, innych niż te związane z uzyskaniem dostępu do samego Internetu.
- ▶ Jedynym ograniczeniem kopiowania i dystrybucji treści oraz jedyną rolą, jaką w tym obszarze odgrywa prawo autorskie, powinno być zapewnienie autorom kontroli nad integralnością ich utworów oraz prawa do odpowiedniego uznania ich autorstwa i cytowania ich prac.”

Otwarty Dostęp

- ▶ Wyróżniamy 3 rodzaje otwartości publikacji, dzieląc je ze względu na sposób udostępnienia i warunki prawne, na jakich została udostępniona publikacja :
- ▶ publikacja w pełni otwarta
- ▶ publikacja częściowo otwarta
- ▶ publikacja zamknięta

Otwarty Dostęp

- ▶ **Publikacja w pełni otwarta:**
- ▶ publikowanie bez ograniczeń w Internecie z zachowaniem pełni praw autorskich (na nieograniczonej otwartej licencji lub w domenie publicznej).

Otwarty Dostęp

- ▶ **Publikacja częściowo otwarta:**
- ▶ częściowo ograniczone publikowanie w Internecie (na częściowo ograniczonej otwartej licencji).

Otwarty Dostęp

- ▶ **Publikacja zamknięta:**
- ▶ całkowicie ograniczone tradycyjne lub elektroniczne publikowanie, dostęp kontrolowany (wymagający rejestracji, logowania, wniesienia opłaty).

Otwarty Dostęp

- ▶ Wyróżniamy dwie podstawowe formy **open access**:
- ▶ Otwarte repozytoria (zwane zieloną drogą otwartego dostępu),
- ▶ Recenzowane czasopisma open access (zwane złotą drogą otwartego dostępu).

Otwarty Dostęp - Modele publikacji

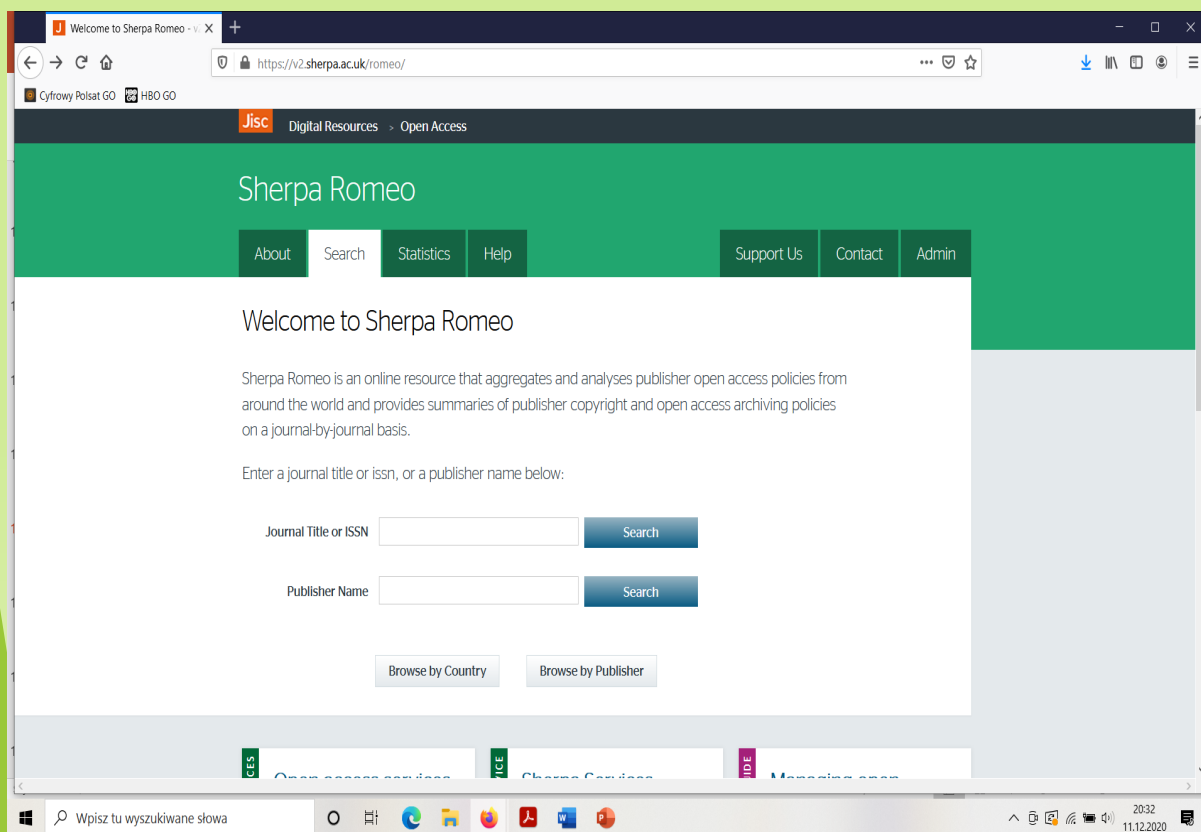
- ▶ **Zielona Droga „Green Open Access”**
- ▶ **Złota Droga „Gold Open Access”**

Otwarty Dostęp - Modele Publikacji

- ▶ **Zielona droga:**
- ▶ sposób udostępniania prac naukowych w otwartych repozytoriach, metoda publikowania wybierana częściej przez autorów, bowiem jedynym warunkiem zarchiwizowania pracy w repozytorium jest uzyskanie zgody wydawcy;
- ▶ polega na samodzielnym udostępnianiu (ang. *Self archiving*) tekstów naukowych (preprintów oraz postprintów) przez autorów w otwartych repozytoriach, jedynie pod warunkiem, że polityka wydawnicza danego czasopisma na to zezwala;
- ▶ niektórzy wydawcy udzielają takiej zgody automatycznie w ramach własnej polityki dotyczącej zamieszczania prac w repozytoriach, politykę wybranych wydawców można sprawdzić w bazie **SHERPA/RoMEO**.

Otwarty Dostęp - Baza SHERPA RoMEO

- ▶ SHERPA RoMEO to zasób online, który gromadzi i analizuje zasady otwartego dostępu wydawców z całego świata i zawiera podsumowania praw autorskich wydawców i zasad dotyczących archiwizacji w ramach otwartego dostępu dla poszczególnych czasopism.

Otwarty Dostęp - Baza SHERPA RoMEO

- ▶ Baza SHERPA RoMEO jest najlepszym źródłem informacji dotyczącym polityk wydawców czasopism naukowych i stosowanych przez nich zasad.
- ▶ W bazie stosuje się podział wydawców na 4 kategorie w kontekście udostępniania przez nich artykułów z ich czasopism w otwartych repozytoriach:
- ▶ **Zielona** - wydawca dopuszcza archiwizowanie w repozytoriach postprintów i preprintów;
- ▶ **Niebieska** - zezwala na archiwizację postprintów;
- ▶ **Żółta** - archiwizowanie preprintów;
- ▶ **Biała** - archiwizacja nie jest dozwolona.

Otwarty Dostęp - Modele Publikacji Repozytoria

- ▶ Repozytoria open access umożliwiają dostęp do treści naukowych i wyników badań szerokiej grupie odbiorców, co zwiększa widoczność dorobku naukowego i wzmacnia oddziaływanie publikacji.
- ▶ Dostęp do treści udostępnionych w repozytoriach open access jest łatwiejszy i szybszy niż dostęp do treści opublikowanych w tradycyjnej publikacji.
- ▶ Repozytoria otwarte stosują standardowe protokoły metadanych, dzięki którym zgromadzone w nich materiały są widoczne w bazach danych, agregatorach czy metawyszukiwarkach na całym świecie.
- ▶ Treści udostępnione w repozytoriach open access są częściej cytowane, co powoduje wzrost wskaźnika impact factor czasopism, z których pochodzą cytowane artykuły.
- ▶ Materiały dostępne w otwartych repozytoriach usprawniają komunikację naukową, przyspieszając wymianę informacji, co wpływa na rozwój nauki i współtworzenie wiedzy.
- ▶ Repozytoria w modelu otwartym pozwalają na korzystanie z rzetelnej wiedzy naukowej, co zwiększa jej społeczne wykorzystanie.
- ▶ Repozytoria open access dają możliwość długotrwałego przechowywania cyfrowych wersji prac oraz zapewniają do nich stały dostęp.

Otwarty Dostęp - Modele Publikacji Repozytoria

► Publikowanie prac w otwartym Repozytorium BDN UR (<https://www.repo.ur.krakow.pl/>)

Repozytorium ▼ Jednostki i ludzie ▼ Działalność naukowa ▼ Inne osiągnięcia ▼ Konferencje ▼ Czasopisma i serie ⓘ 🇵🇱 [Login](#)

REPOZYTORIUM PUBLIKACJI - WYSZUKIWANIE PROSTE

[Repozytorium publikacji - wyszukiwanie zaawansowane](#)

Uporządkuj wynik wg:

[Kategoria](#) ▼

Lata od: do:

Książki redagowane Książki autorskie Rozdziały z książek Artykuły z czasopism Materiały niepublikowane Patenty

(16325)

Wyszukiwanie wykonywane jest w trybie pełno-tekstowym, tzn. zadane terminy mogą wystąpić w dowolnym polu opisu lub w dokumentach.
Precyzyjne wyszukiwanie ze wskazaniem pola (np. wg autora) należy wykonywać z wykorzystaniem formularza [wyszukiwanie zaawansowane](#).

► Uniwersytet Rolniczy w Krakowie

Uwaga: wyszukiwanie jest ograniczone tylko do zaznaczonych dyscyplin

- Dziedzina nauk humanistycznych
- Dziedzina nauk inżynierjno-technicznych
- Dziedzina nauk rolniczych
- Dziedzina nauk społecznych
- Dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych

Powered by: OMEGA-PSIR

Otwarty Dostęp - Modele publikacji

- ▶ **Złota droga:**
- ▶ sposób udostępniania prac naukowych w recenzowanych czasopismach wydawanych zgodnie z wymaganiami otwartego dostępu:
 - ▶ czasopismo gwarantuje otwarty dostęp do wszystkich artykułów na stronie domowej czasopisma, czyli recenzowane czasopisma zapewniają dostęp do artykułów bez ograniczeń;
 - ▶ niektóre czasopisma stosują tzw. model hybrydowy, czyli mogą zawierać zarówno artykuły otwarte, jak i tradycyjne – dostępne w ramach płatnej subskrypcji czasopism.

Otwarty Dostęp - Modele publikacji

- ▶ W ramach otwartych czasopism wyróżniamy:
- ▶ **w pełni otwarte czasopismo** (open access journals) – wszystkie artykuły opublikowane w czasopiśmie udostępniane są w otwartym dostępie;
- ▶ **otwarte czasopismo z embargiem czasowym** (delayed open access journals) – dostęp do najnowszych artykułów jest na początku płatny, po upływie embarga czasowego (np. roku) artykuły są udostępniane w otwartym dostępie;
- ▶ **hybrydowe otwarte czasopismo** (hybrid open access journals) – część artykułów jest opublikowana w wolnym dostępie.

Modele prawne Open Access

- ▶ **Otwarty dostęp LIBRE** - wolny i otwarty dostęp - rozpowszechnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym wraz z udzieleniem każdemu licencji na nieograniczone, nieodpłatne i niewyłączne korzystanie z niego oraz z jego opracowań z prawem do ponownego wykorzystania.
- ▶ Licencja może zawierać postanowienia nakładające na korzystającego zobowiązania nienaruszające istoty uprawnienia do nieograniczonego, nieodpłatnego i niewyłącznego korzystania, takie jak obowiązek przekazania odbiorcy informacji o twórcy, producencie lub wydawcy, przedmiocie licencji oraz o jej postanowieniach lub obowiązek udostępnienia odbiorcom przedmiotu licencji lub jego opracowania na takiej samej licencji (wolna licencja), otwartego dostępu do treści naukowych i edukacyjnych).
- ▶ Głównymi kanałami komunikacyjnymi, dzięki którym dystrybuuje się publikacje w tym modelu są czasopisma otwarte i repozytoria otwarte.

Modele prawne Open Access

- ▶ **Otwarty dostęp GRATIS** – to „darmowy i otwarty dostęp – oznacza to rozpowszechnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym oraz możliwość nieodpłatnego i nieograniczonego technicznie korzystania z niego zgodnie z właściwymi przepisami”.
- ▶ W praktyce dostęp gratis polega zwykle na darmowym dostępie do pełnej treści publikacji na zasadach dozwolonego użytku (na własne potrzeby, na potrzeby cytowania w publikacji naukowej itp.).

Otwarte licencje CC

▶ Licencje Creative Commons

- ▶ to licencje prawne pozwalające zastąpić model „Wszystkie prawa zastrzeżone” zasadą „Pewne prawa zastrzeżone”. Oferują zestaw różnorodnych warunków licencyjnych – swobód i ograniczeń, dzięki którym autor sam może określić, na jakich zasadach chce udostępniać swoje utwory.
- ▶ Wszystkie licencje Creative Commons posiadają **cechy wspólne** (poszanowanie praw autorskich osobistych) oraz **dodatkowe warunki wybrane przez licencjodawcę** (lub autora). Warunki licencyjne można porównać do układania klocków – zasady określone przez daną licencję są wynikiem złożenia razem dwóch lub trzech warunków licencji.
- ▶ Twórca zawsze zachowuje prawo autorskie.

Cztery podstawowe warunki licencji CC to:

▶ **Uznanie autorstwa.**

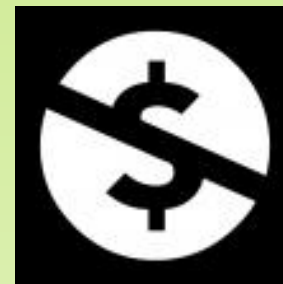
- ▶ Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.

Cztery podstawowe warunki licencji CC to:

▶ **Użycie niekomercyjne.**

- ▶ Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne jedynie do celów niekomercyjnych.

Cztery podstawowe warunki licencji CC to:

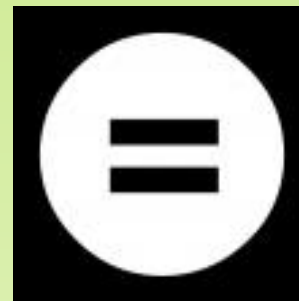
- ▶ **Na tych samych warunkach.**
 - ▶ Wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.

Cztery podstawowe warunki licencji CC to:

- ▶ **Bez utworów zależnych.**

- ▶ Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

Licencje Creative Commons

▶ **Uznanie autorstwa 4.0** Polska

- ▶ kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa. Jest to licencja gwarantująca najszersze swobody licencjobiorcy.

Licencje Creative Commons

- ▶ **Uznanie autorstwa. Użycie niekomercyjne 4.0 Polska**
 - ▶ kopiowanie, zmienianie, remiksowanie, rozprowadzanie, przedstawienie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych. Warunek ten nie obejmuje jednak utworów zależnych (mogą zostać objęte inną licencją).

Licencje Creative Commons

- ▶ **Uznanie autorstwa. Na tych samych warunkach 4.0**
Polska
 - ▶ kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię.

Licencje Creative Commons

- ▶ **Uznanie autorstwa. Bez utworów zależnych 4.0 Polska**
 - ▶ rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu zarówno w celach komercyjnych i niekomercyjnych, pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone).

Licencje Creative Commons

- ▶ **Uznanie autorstwa. Użycie niekomercyjne. Na tych samych warunkach 4.0 Polska**
 - ▶ rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo jak utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją.

Licencje Creative Commons

- ▶ **Uznanie autorstwa. Użycie niekomercyjne. Bez utworów zależnych 4.0 Polska**
 - ▶ rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone).

Otwarty Dostęp - Horyzont 2020

- ▶ **„Horyzont 2020”** to największy jak dotąd program UE w zakresie badań naukowych i innowacji, dzięki któremu powstaje większa liczba przełomowych dokonań, odkryć i premier światowych, przenoszone są też wspaniałe pomysły z laboratoriów na rynek.
- ▶ Wyniki badań, które finansowane są przez granty z programu Horyzont 2020, muszą być udostępnione w formie publikacji.
- ▶ Publikacja może być zamieszczona w repozytorium otwartym, czasopiśmie otwartym albo w czasopiśmie hybrydowym.
- ▶ W metadanych artykułu muszą być uwzględnione informacje o projekcie – „European Union (EU)” oraz „Horizon 2020” albo „Euratom”. Dodatkowo: nazwa projektu oraz jego akronim, numer grantu, data publikacji, numer DOI.

Otwarte dane badawcze

- ▶ Otwarty dostęp dotyczy również **danych z badań naukowych** to znaczy: danych które leżą u podstaw publikacji i/lub innych danych, takich, jak np. wyselekcjonowane, ale niepublikowane zbiory danych lub surowe dane.
- ▶ **Dane badawcze** są to różnorodne materiały, które zostały zgromadzone w ramach prowadzonych badań naukowych (m.in. dane liczbowe, dokumenty tekstowe, kwestionariusze, wyniki ankiet, fotografie, nagrania audio i wideo, zawartość baz danych, oprogramowanie, obserwacje laboratoryjne, wyniki symulacji komputerowych, algorytmy, próbki, protokoły laboratoryjne, opisy metodologiczne). Dane te opisywane są jako: zarejestrowane materiały o charakterze faktograficznym, powszechnie uznawane przez społeczność naukową za niezbędne do oceny wyników badań naukowych; dane zebrane, zaobserwowane lub wytworzone jako materiał do analizy, w celu uzyskania oryginalnych wyników naukowych; wszystko, co zostało wyprodukowane lub wytworzone w ramach prowadzonych badań.
- ▶ Dane wysokiej jakości są strategicznymi elementami procesu badawczego i często generują one wartości bardzo wykraczające poza pierwotny cel. Udostępnianie tych danych i ponowne ich wykorzystanie jest dobrą praktyką, niezbędną do weryfikacji wyników badań, ich maksymalizacji oraz inicjowania i wspierania nowych badań. Dostęp do wcześniej wytworzonych danych badawczych oraz dzielenie się nimi to główne filary otwartej nauki wspierane przez organizacje członkowskie Science Europe i fundatorów cOAlition S (zachęcają one, aby „dane badawcze i inne wyniki badań były jak najbardziej otwarte i tak zamknięte, jak to konieczne”).

Otwarte dane badawcze

- ▶ Otwarte dane badawcze to takie, do których każdy zainteresowany ma bezpłatny dostęp, bez istotnych ograniczeń prawnych i technicznych. Udostępniane są szeroko za pośrednictwem internetu w taki sposób, by można je było ponownie wykorzystywać, modyfikować i udostępniać z poszanowaniem prawa.
- ▶ Dane badawcze muszą być FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), tzn.:
 - ▶ **F - Możliwe do znalezienia**, tzn.: opatrzone metadanymi, zgodnymi z przyjętymi standardami dla danej dziedziny lub dyscypliny, w interoperacyjnym formacie pod domenę publiczną CC0, posiadać trwały identyfikator cyfrowy, powinny być indeksowane w serwisie, który można przeszukiwać;
 - ▶ **A - Dostępne**, czyli udostępnione w modelu otwartym na jasnych warunkach w określonym miejscu i oprogramowaniu;
 - ▶ **I - Interoperacyjne**, czyli udostępnione w otwartym oprogramowaniu, umożliwiającym przetwarzanie, wymianę, łączenie i powiązanie danych z innych badań, systemów komputerowych lub oprogramowania;
 - ▶ **R - Możliwe do ponownego wykorzystania**, tzn. opatrzone odpowiednią licencją, pozwalającą na ich ponowne wykorzystanie oraz powinny zawierać informacje o kolejnych etapach przetwarzania.

Otwarte dane badawcze

- ▶ Otwartość danych opiera się na dwóch modelach, tak jak przy publikacjach naukowych:
 - ▶ **Prawnym** - za kryterium przyjmuje się uprawnienia, jakie przyznawane są odbiorcom treści - dostęp typu gratis (darmowy) lub dostęp typu libre (wolny);
 - ▶ **Dystrybucyjnym** - za kryterium przyjmuje się rodzaj wykorzystanej e-infrastruktury oraz mechanizmy jej finansowania – złota droga otwartego dostępu lub zielona droga otwartego dostępu.

Otwarte dane badawcze

- ▶ Dostęp do danych i ich udostępnianie musi się opierać na spójnych zasadach i praktykach, opisanych jako zarządzanie danymi badawczymi (Research Data Management, RDM) lub plan zarządzania danymi (Data Management Plan, DMP).
- ▶ Science Europe wydało dwie publikacje: *Praktyczny przewodnik po międzynarodowym dostosowaniu zarządzania danymi badawczymi* oraz *Ramy polityki zarządzania danymi badawczymi specyficznymi dla dyscypliny*, które mają ułatwić wprowadzenie i zastosowanie zasad RDM w różnych organizacjach
- ▶ **Plan zarządzania danymi** to „dokument opisujący, co będzie się działo z danymi w trakcie projektu i po jego zakończeniu. Ma charakter żywego dokumentu, który może i powinien się zmieniać wraz ze zmianami pojawiającymi się w innych obszarach projektu badawczego”.

Plan zarządzania danymi Horyzont 2020 i konkursy NCN

Data Management Plan (DMP).

Elementy planu zarządzania danymi badawczymi:

- ▶ opis pozyskanych lub wykorzystywanych danych,
- ▶ rodzaje i formaty plików wytwarzanych w projekcie,
- ▶ przechowywanie danych,
- ▶ zasady dostępu,
- ▶ prawne i etyczne aspekty przechowywania i udostępniania danych,
- ▶ koszty niezbędne do przygotowania danych, ich udostępniania i przechowywania.

Horyzont 2020 - Plan zarządzania danymi

- ▶ Plan zarządzania danymi - definicja ogólna - Plan zarządzania danymi (DMP) to kluczowy element dobrego zarządzania danymi.
- ▶ DMP opisuje krok po kroku cykl wytwarzania danych, które będą gromadzone, przetwarzane i/lub generowane w ramach projektu „Horyzont 2020”. W ramach zapewniania możliwości wyszukiwania, dostępności, interoperacyjności i ponownego wykorzystania danych badawczych (FAIR).
- ▶ **Plan powinien zawierać informacje na temat:**
 - ▶ Postępowania z danymi badawczymi w trakcie i po zakończeniu projektu;
 - ▶ Jakie dane będą gromadzone, przetwarzane i/lub generowane;
 - ▶ Jakie metody i standardy będą stosowane;
 - ▶ Czy dane będą udostępniane/czy będą udostępniane w sposób otwarty;
 - ▶ Jak dane będą przechowywane i chronione (w tym po zakończeniu projektu).

NCN - plan zarządzania danymi

- ▶ Opis danych oraz pozyskiwanie lub ponowne wykorzystanie dostępnych danych;
- ▶ Dokumentacja i jakość danych;
- ▶ Przechowywanie i tworzenie kopii zapasowych podczas badań;
- ▶ Wymogi prawne, kodeksy postępowania;
- ▶ Udostępnianie i długotrwałe przechowywanie danych.

Plan S

- ▶ Plan S został ogłoszony na początku 2018 r. przez cOAlitionS; składa się z narodowych agencji finansujących badania naukowe, które przystąpiły do koalicji i łączą siły, aby przyspieszyć wprowadzenie otwartego dostępu do publikacji naukowych w Europie;
- ▶ Nadrzędnym celem przyjętego przez koalicjantów Planu S jest otwarte udostępnianie publikacji już od stycznia 2020 roku;
- ▶ Przyjęto, że wszystkie publikacje finansowane z grantów przyznawanych przez Członków Koalicji Planu S, które nie zostaną udostępnione w otwartych czasopismach lub na otwartych platformach, będą musiały natychmiast po publikacji, czyli bez żadnego embarga, zostać udostępnione w repozytoriach zarejestrowanych w Open DOAR i zgodnych z wytycznymi Open AIRE;
- ▶ Narodowe Centrum Nauki jest jednym z koalicjantów.

Plan S

- ▶ Od 2021 roku wszystkie publikacje naukowe opisujące rezultaty badań finansowanych z publicznych lub niepublicznych grantów przyznanych przez krajowe, regionalne lub międzynarodowe instytucje finansujące i rady ds. badań naukowych muszą zostać opublikowane w otwartych czasopismach lub na otwartych platformach, albo zostać natychmiast udostępnione w otwartych repozytoriach, bez czasowego embarga.
- ▶ Autorzy lub powiązane z nimi instytucje zachowują majątkowe prawa autorskie do swoich publikacji. Aby spełnić wymogi określone w [Deklaracji Berlińskiej](#), wszystkie publikacje muszą zostać udostępnione na otwartej licencji, najlepiej Creative Commons Uznanie autorstwa (CC BY).
- ▶ Plan S ma objąć przede wszystkim publikacje, ale zachęca aby w sposób otwarty udostępniać także dane badawcze, z uwzględnieniem etycznych i prawnych ograniczeń;
- ▶ W okresie przejściowym akceptowane będzie publikowanie w otwartym dostępie w czasopismach opartych na subskrypcji (hybrydowych), np. dzięki programowi Springer Open Choice, finansowanemu przez MNiSW;
- ▶ Wytyczne Planu S zalecają stosowanie identyfikatorów ORCID przez wszystkich uczestników procesu publikacji.

Plan S zasady

- ▶ Jeżeli za publikowanie w otwartym dostępie pobierane są opłaty, są one pokrywane przez instytucje finansujące lub naukowe, a nie indywidualnie przez badaczy. Uznaje się, że wszyscy badacze powinni móc publikować swoje prace w otwartym dostępie.
- ▶ Instytucje finansujące wspierają różnorodność modeli biznesowych otwartych czasopism i platform. Jeśli stosowane są opłaty za otwartą publikację, muszą być one współmierne do świadczonych usług wydawniczych, a struktura takich opłat musi być transparentna, aby dostarczać rynkowi oraz instytucjom finansującym informacji umożliwiających potencjalną standaryzację opłat oraz ustalenie ich maksymalnego limitu.
- ▶ Instytucje finansujące wzywają rządy, uczelnie, organizacje badawcze, biblioteki, akademie oraz towarzystwa naukowe do uzgodnienia strategii, polityk oraz praktyk, w szczególności w celu zapewnienia transparentności.
- ▶ Zasady Planu S nie obejmują jeszcze monografii oraz rozdziałów z książek; zasady i stanowisko dotyczące tych publikacji mają być wydane do końca 2021 r.

Plan S zasady

- ▶ Instytucje finansujące nie wspierają „hybrydowego” modelu publikowania. Niemniej jednak, o ile ma to charakter przejściowy na drodze do pełnego otwartego dostępu, w jasno określonych ramach czasowych i jedynie w tych przypadkach, w których stanowi to element mechanizmów transformacyjnych, instytucje finansujące mogą uczestniczyć w finansowym wsparciu takich mechanizmów.
- ▶ Instytucje finansujące będą nadzorować przestrzeganie zasad i wyciągać konsekwencje wobec tych beneficjentów/grantobiorców, którzy się do nich nie zastosują.
- ▶ Instytucje finansujące zobowiązują się, że oceniając osiągnięcia naukowe w trakcie podejmowania decyzji o finansowaniu oceniać będą wewnętrzną wartość samej pracy i nie będą brać pod uwagę kanału publikacji, jego współczynnika wpływu (lub innego miernika dotyczącego czasopisma) ani wydawcy.

Plan S - wdrażanie

- ▶ Plan S ma na celu pełny i natychmiastowy otwarty dostęp do recenzowanych publikacji naukowych będących rezultatem badań finansowanych ze środków publicznych i niepublicznych. cOAlition S – koalicja instytucji finansujących, które zobowiązały się do wdrożenia Planu S – ma na celu przyspieszenie przejścia do systemu publikowania naukowego, który charakteryzuje się natychmiastowym, bezpłatnym dostępem online do publikacji naukowych oraz generalnym brakiem ograniczeń ich wykorzystania i ponownego wykorzystania (pełny otwarty dostęp).
- ▶ cOAlition S jest zdecydowana osiągnąć cel postawiony w Planie S: publikacje będące wynikiem badań finansowanych przez członków cOAlition S w ramach konkursów ogłoszonych po 1 stycznia 2021 roku (lub wcześniej, jeśli poszczególni członkowie tak zdecydują), muszą zostać opublikowane w sposób zapewniający otwarty dostęp (w otwartych czasopismach lub na otwartych platformach) lub natychmiast udostępnione w sposób otwarty w otwartym repozytorium.

Plan S - wdrażanie

- ▶ Chociaż zasady Planu S dotyczą recenzowanych publikacji naukowych, cOAlition S zdecydowanie zachęca do udostępniania danych badawczych i innych rezultatów badań wedle zasady „tak otwarte, jak to możliwe – tak zamknięte, jak to niezbędne”. Zdecydowanie zalecane jest także dzielenie się wynikami badań na ich wczesnym etapie poprzez udostępnianie preprintów.
- ▶ cOAlition S popiera zasady wyrażone w [San Francisco Declaration on Research Assessment \(DORA\)](#), wedle których badania powinny być oceniane na podstawie ich wartości, nie zaś na podstawie miejsc, w których są publikowane. Członkowie cOAlition S wprowadzą takie zasady w swoich politykach do stycznia 2021 roku.

Zgodność Publikacji z Planem S

- ▶ *Wszystkie artykuły naukowe będące rezultatem badań sfinansowanych przez członków cOAlition S muszą zostać udostępnione w sposób otwarty natychmiast po ich opublikowaniu, bez żadnego czasowego embarga.*
- ▶ *W przypadku każdego ze sposobów zapewnienia zgodności z Planem S, publikacja musi zostać udostępniona w sposób otwarty natychmiast, na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa (CC BY), chyba że instytucja finansująca zgodziła się na wyjątek.*

(cyt. za: Plan S)

- ▶ Zgodność z Planem S można zapewnić na trzy sposoby:

Zgodność Publikacji z Planem S

	Miejsce publikacji w otwartym dostępie (czasopisma lub platformy)	Miejsca publikacji dostępne w modelu subskrypcyjnym (sposób wykorzystujący repozytoria)	Przekształcenie miejsc publikacji dostępnych w modelu subskrypcyjnym (mechanizmy transformacyjne)
Sposób	Autorzy publikują w otwartym czasopiśmie lub na otwartej platformie.	Autorzy publikują w czasopiśmie dostępnym w subskrypcji i udostępniają w otwartym repozytorium ostateczną opublikowaną wersję (Version of Record, VOR) lub ostateczną wersję autorską (Author's Accepted Manuscript, AAM).	Autorzy, w ramach mechanizmów transformacyjnych, publikują w otwartym dostępie w czasopiśmie dostępnym w subskrypcji.
Finansowanie	Instytucje finansujące wchodzące w skład cOAlition S udzielą wsparcia finansowego na poczet opłat za opublikowanie.	Instytucje finansujące wchodzące w skład cOAlition S nie będą udzielać wsparcia finansowego na poczet opłat za otwarte publikowanie w "hybrydowych" miejscach publikacji dostępnych w subskrypcji.	Instytucje finansujące wchodzące w skład cOAlition S mogą wspierać finansowo publikowanie w otwartym dostępie w ramach mechanizmów transformacyjnych.

Publikowanie otwarte w Elsevier

- ▶ Pilotażowy program publikowania otwartego działa w ramach licencji krajowej Elsevier 2019–2021 umożliwia publikowanie w **1777 czasopismach hybrydowych i gold open access wydawnictwa Elsevier**. Program dzieli się na dwie części: A i B.

Publikowanie otwarte w Elsevier

- ▶ **Program A** obejmuje całościowe sfinansowanie z krajowej opłaty licencyjnej 1000 artykułów otwartych, zgłoszonych w ramach projektu w 2020 r. W roku 2021 r. będzie to pula 1500 artykułów.
- ▶ Należy tu zaznaczyć, że pula 1000 artykułów w pełni finansowanych wyczerpała się w czerwcu 2020 roku i 23 czerwca został uruchomiony Program B.
- ▶ Z **Programu A** mogą korzystać autorzy korespondencyjni afiliowani w polskich instytucjach zgłoszonych do licencji (w tym przy Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kołłątaja w Krakowie).

Publikowanie otwarte w Elsevier

- ▶ Przez osobę afiliowaną w danej instytucji rozumie się pracownika zatrudnionego w instytucji lub studenta w momencie zgłaszania artykułu do programu albo osobę, która związana jest z instytucją na innych zasadach i afiliuje dany artykuł do instytucji za zgodą tej instytucji. W każdym wypadku wymagane jest, aby autor korespondencyjny umieścić na stronie tytułowej artykułu afiliację w instytucji uprawnionej do programu, przy czym może to być jedna z wielu afiliacji autora korespondencyjnego podanych w artykule w dowolnym porządku.
- ▶ Niestety w przypadku **Programu A** obowiązuje zasada „kto pierwszy, ten lepszy”.

Publikowanie otwarte w Elsevier

- ▶ **Program B** – pozwala na publikację nieograniczonej liczby artykułów na koszt instytucji, w których są afiliowani autorzy korespondencyjni, z wykorzystaniem zniżki w stosunku do cennika standardowego czasopisma. Program B został uruchomiony 23 czerwca 2020 r. po wyczerpaniu programu A na ten rok. Zniżka, która przysługuje w programie B zależy od roku, w którym artykuł został wysłany do publikacji: 30% - w 2019r., 20% - w 2020r., 10% dla artykułów wysłanych 2021 r., po wyczerpaniu publikacji w pełni finansowanych w Programie A. Do programu mogą być zgłaszane artykuły po recenzjach i po przyjęciu do publikacji.

Publikowanie otwarte w Elsevier

- ▶ Program B będzie kontynuowany bez przerwy w 2021 r. i w bieżącym roku będzie działał równoległe z Programem A.
- ▶ Artykuły wysłane do publikacji w 2019 lub 2020 r. będą mogły być zgłoszone do programu B.
- ▶ Artykuły wysłane do publikacji w 2021 r. będą mogły być zgłaszane do programu A, a po jego wyczerpaniu – do Programu B.
- ▶ Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie bierze udział w Programie A i B.
- ▶ Polecamy wyszukiwarke czasopism i wydawnictw punktowanych MNiSW : <https://listymnisw.pl/>

Publikowanie otwarte - Springer

- ▶ Program Springer Open Choice umożliwia autorom afiliowanym w polskich instytucjach akademickich publikowanie artykułów otwartych na licencji CC-BY w czasopismach hybrydowych Springer. Koszty publikacji artykułów w ramach programu są pokrywane z opłaty za licencję krajową Springer ze środków pochodzących z MNiSW.
- ▶ Od roku 2019 w Polsce działa licencja krajowa Springer w tzw. wersji Compact. W licencji Compact większa część opłaty licencyjnej finansowanej przez MNiSW jest przeznaczona na publikowanie otwarte określonej liczby artykułów rocznie określanej na początku roku, w którym obowiązuje, a mniejsza część stanowi opłatę za dostęp krajowy do artykułów subskrypcyjnych.
- ▶ Rozwiązanie to opiera się na założeniu, że udział artykułów otwartych w czasopismach hybrydowych będzie stopniowo rósł, aż do całkowitej transformacji czasopism do modelu otwartego, co jest zgodne z Planem S.

Publikowanie otwarte - Springer

- ▶ Program skierowany jest do autorów korespondencyjnych afiliowanych w polskich instytucjach akademickich zgłoszonych do licencji krajowej Springer i znajdujących się na liście licencyjnej.
- ▶ Afiliacja autora korespondencyjnego powinna być podana w nagłówku artykułu z dokładnością wystarczającą do jednoznacznej identyfikacji z powyższą listą. Autor korespondencyjny może podać w artykule więcej niż jedną afiliację i wystarczy, aby przynajmniej jedna z nich była zgodna z listą.
- ▶ Afiliacje współautorów artykułu (jeśli występują) nie mają znaczenia dla programu.

Publikowanie otwarte - Springer

- ▶ Program obejmuje artykuły typu OriginalPaper, ReviewPaper, BriefCommunication oraz ContinuingEducation. Program nie obejmuje EditorialNotes, News, Letters.
- ▶ Zgodnie z licencją krajową w 2020 roku w otwartym dostępie Springer, można było opublikować 2133 artykuły dla wszystkich autorów afiliowanych w polskich instytucjach akademickich i pula ta została wyczerpana w połowie listopada bieżącego roku.

Publikowanie otwarte - Springer

- ▶ Ponieważ obecnie usługa publikacji w otwartym dostępie zgodnie z umową (Springer Compact) dla Polski została wyłączona, Springer nie jest w stanie zidentyfikować przynależności autora, dlatego też artykuły opublikowane po wyczerpaniu puli 2133 nie zostaną udostępnione w ramach otwartego dostępu.
- ▶ Nowe ustalenia z wydawcą Springer OA zostaną podane do wiadomości na początku 2021 roku wraz z nową pulą możliwości publikowania w otwartym dostępie

Baza Dorobku Naukowego UR (REPO)

Zgłaszanie i przechowywanie danych badawczych w Bazie Dorobku Naukowego UR (REPO)

Co trzeba zrobić aby zgłosić dane badawcze?

1. Przygotować plik z danymi.
2. Opisać plik następującymi danymi:
 - tytuł w języku polskim i angielskim,
 - słowa kluczowe w języku polskim i angielskim,
 - streszczenie w języku polskim i angielskim,
 - powiązane artykuły,
 - określić licencję na jakiej udostępnia się dane badawcze.

Zgłaszanie i przechowywanie danych badawczych w Bazie Dorobku Naukowego UR (REPO)

Jak mogę zgłosić dane badawcze?

Dane badawcze można zgłosić do BDN na dwa sposoby:

1. Przesyłając je na adres e-mail bg.publikacje@urk.edu.pl
2. Zgłaszając za pomocą formularza <https://biblioteka.urk.edu.pl/danerepo>

Zgłoszenie przez formularz możliwe jest tylko z sieci uczelni lub przy użyciu VPN. Dane do logowania w formularzu są takie same jak do poczty @URK.

Zgłaszanie i przechowywanie danych badawczych w Bazie Dorobku Naukowego UR (REPO)

Jak długo dane badawcze będą przechowywane w BDN UR?

Na chwilę obecną dane w BDN UR będą przechowywane minimum 10 lat. Chcielibyśmy aby dane były przechowywane wieczyście, ale wszystko zależy od ilości i wielkości zgłaszanych przez pracowników Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie danych badawczych. W momencie przekroczenia miejsca przeznaczonego na serwerze na dane badawcze, nowe dane będą zastępować najstarsze.

Zgłaszanie i przechowywanie danych badawczych w Bazie Dorobku Naukowego UR (REPO)

Jak wyglądają dane badawcze zdeponowane w BDN UR?

Dane badawcze

[Szukaj \(z użyciem kryteriów formularza\)](#) [Wyczyść zapytanie](#) [Wyszukiwanie przez przykład](#)

Wybierz rekord z listy do edycji; dla wprowadzenia nowego rekordu użyj przycisku [Nowy](#)

Liczba pozycji: 1. [Popraw zapytanie](#)

   Pobierz 0 w formacie: [Pełny CSV](#)

Justyna Likus-Cieślik (L / KEIHL) , Jarosław Socha (WL / L-IZZL / IZZL - ZBiPL) , Piotr Gruba (L / KEIHL) , Marcin Pietrzykowski (L / KEIHL) Stężenie siarki (mg kg-1) w klasach wiekowych. Sulfur concentration (mg kg-1)
in age classes. Fri Feb 21 00:00:00 CET 2020

[połącz zaznaczone rekordy](#) [Usuń zaznaczone rekordy](#)

Zgłaszanie i przechowywanie danych badawczych w Bazie Dorobku Naukowego UR (REPO)

Gdzie w BDN UR znajdę swoje zdeponowane dane badawcze?

The screenshot displays a user profile interface with the following elements:

- Navigation Tabs:** Profil, Publikacje, Dane badawcze, Cytowania, Statystyki, Współpraca. An "Edytuj" button is located in the top right corner.
- Profile Picture:** A placeholder silhouette of a person.
- Contact Information:** Fields for "email:", "Telefon:", and "Pokój:".
- Publications Table:**

Publikacje	Dane badawcze
25+	1
- Academic Metrics:**
 - h-index (Cytowania Scopus)*: 0
 - h-index (Cytowania WoS)*: 2
 - Sumaryczny IF: 26,94
 - Sumaryczny SNIP: 11,66
- Profile Links:** "Raport dorobku", "Profil ORCID", and "Profil scopus" with a "Status Scopus" button.
- Word Cloud:** A central visualization of research keywords including: "mining", "sulfur", "mine", "reclamation", "environmental sci...", "soil contamination", "sulfur mining", "water pollution", "remediation", "tree growth", "biomass", "leaching", "sulphur", "zalesienia", "hydrochemia wód", "metoda frascha", "carbon sequestration", "zalesienie", "sulfur extraction", "airborne laser sc...", "osadnik polifotacyjny", "wierzba energetyczna", "korzenie wierzby", "alifore station", "chemometric analysis", "tereny pogórnice", "kopalnia", "sulfur extraction", "spoil heap", "technosols", "willow coppice", "pollution of sulfur", "kadm", "tree stand", "below ground biomass", "defoliation", "spatial structure...", "surface water", "acid mine drainage", "willow root", "otów", "roots", "zanieczyszczenie...", "zwalowisko", "górnictwo węgla L...", "bioindication", "succession", "sulphur", "zalesienia", "leaching", "air quality", "reforestation", "sulfur dioxide", "biomass", "tree growth", "gis spatial analyses", "siarka", "salinity", "stand", "sukcesja", "post-mining lands", "sosna", "cynk", "land cover changes", "clays", "energy willow", "wody powierzchniowe", "target species", "sulfur mining", "lulc changes", "organic matter", "plant nutrition", "modrzew", "wzrost drzew", "underground met...", "spatial analyses", "rekultywacja", "gatunki główne", "zanieczyszczone wody", "hard coal mining", "pierwiastki śladowe", "image processing", "trzęślica modra", "forestry", "górnicwo siarki", "manual vectorization", "heavy metals", "image processing", "trzęślica modra", "górnicwo siarki", "modrzew", "rekultywacja", "gatunki główne", "image classification", "pionier tree species", "górnicwo siarki", "modrzew", "rekultywacja", "gatunki główne", "image classification", "pionier tree species", "górnicwo siarki", "modrzew", "rekultywacja", "gatunki główne", "image classification", "pionier tree species".

Zalecenia MNiSW

- ▶ Dokument z 2015 roku „*Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*” ma charakter zaleceń dotyczących wprowadzania otwartego dostępu przez podmioty finansujące badania (NCN, NCBR, MNiSW), jednostki naukowe, uczelnie oraz wydawców, w tym wydawców czasopism naukowych.
- ▶ **Zalecenia MNiSW:**
 - ▶ Przechodzenie czasopism naukowych do modeli otwartych;
 - ▶ Udostępnianie rozpraw doktorskich w otwartych repozytoriach;
 - ▶ Monitorowanie i raportowanie do MNiSW postępów we wdrażaniu OD;
 - ▶ Organizowanie szkoleń w zakresie OD;
 - ▶ Uwzględnienie doświadczeń i potencjału bibliotek naukowych.

Otwarty Dostęp – Regulacje Prawne

- ▶ W zaleceniu Komisji Europejskiej z dnia 17 lipca 2012 (2012/417/UE) w sprawie dostępu do informacji naukowej i jej ochrony Komisja rekomenduje, aby państwa członkowskie „określiły jasne strategie rozpowszechniania i otwartego dostępu do publikacji naukowych, które powstają w wyniku badań finansowanych ze środków publicznych”, w efekcie których staną się one dostępne w modelu otwartym.
- ▶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1290/2013 z dnia 11 grudnia 2013 roku, ustanawiające zasady uczestnictwa i upowszechniania dla programu Horyzont 2020 – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz uchylające Rozporządzenie (WE) Nr1906/2006, wprowadziło obowiązkowy otwarty dostęp do publikacji naukowych powstałych w ramach programu Horyzont 2020.
- ▶ Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyjęło w dn. 23 października 2015 roku. Politykę otwartego dostępu zawartą w dokumencie pt. *„Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce”*.
- ▶ Plan S

Kluczowe deklaracje Ruchu OA

- ▶ Budapest Open Access Initiative, Budapeszt, luty 2002;
- ▶ Bethesda Statement on Open Access Publishing, Bethesda-Chevy Chase, kwiecień 2003;
- ▶ Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities, Berlin, październik 2003;
- ▶ IFLA Statement on Open Access to Scholarly Literature and Research Documentation, International Federation of Library Associations and Institutions, grudzień 2003;
- ▶ UN World Summit on the Information Society, Declaration of Principles, Genewa, grudzień 2003;
- ▶ OECD Declaration on Access to Research Data from Public Funding, OECD, styczeń 2004;
- ▶ Cape Town Open Education Declaration, Kapsztad, wrzesień 2007;
- ▶ ERC Scientific Council Guide lines for Open Access, European Research Council, grudzień 2007;
- ▶ UCLA The Digital Humanities Manifesto 2.0, Uniwersytet Kalifornijski w Los Angeles, maj 2009;
- ▶ Joint COAR-UNESCO Statement on Open Access, Confederation of Open Access Repositories, UNESCO, maj 2016;
- ▶ Ten years on from the Budapest Open Access Initiative: setting the default to open, Budapeszt, wrzesień 2012.

Dziękujemy za uwagę

Zachęcamy do kontaktu mailowego:

k.jaskulska@urk.edu.pl

Katarzyna Jaskulska – Dwurażna

j.jazwinski@urk.edu.pl

Jakub Jaźwiński